

**Andrzej Kutyłowski, Leszek
Gajewski, Andrzej
Urbański, Włodzimierz
Zieliński, Wanda
Kozak-Zychmanowa**

**Wieprzec, gm. Zamość, woj.
zamojskie. Stanowisko 1**

Informator Archeologiczny : badania 15, 92-93

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ok. 400 m na wschód od zabudowań miejscowości Wólka Zerzeńska.

Badaniami objęto północno-wschodnią i centralną część wzniesienia. Zbadano obszar 1,011 m². Odkryto 95 obiektów osadniczych, w tym 92 związane z osadnictwem kultury łużyckiej i 3 z wczesnego średniowiecza. Obiekty kultury łużyckiej związane są z ziemiankowym osadnictwem mieszkalnym i gospodarczym. Są to 2 późziemianki oraz 91 jam. Większość obiektów zalegała bardzo płytko, na głębokościach od 15 do 30 cm. Wypełniska miały różną miąższość - od kilkunastu do 70 cm i zawierały fragmenty ceramiki, grudki polepy. Część z nich zawierała nieliczne kości zwierzęce oraz rozcieracze kamienne. Wstępna analiza ceramiki pozwala datować osadę na przełom V okresu epoki brązu i okresu halszackiego

Osadnictwo wczesnośredniowieczne reprezentują: 2 paleniska i zniszczona dymarka. Paleniska, w rzucie poziomym, o kształtach zbliżonych do owalu, zbudowane były z drobnych kamieni ułożonych w jednej warstwie na podłożu piasku. Wypełniska zawierały ciemny piasek przemieszany ze spalenizną, węglem drzewną, grudki polepy, nieliczne kości zwierzęce, fragment noża żelaznego i ułamki ceramiki. Odkryte formy oraz ich ornamentyka pozwalają datować obiekty na XIII w.

Materiały znajdują się w PAK PKZ O/Warszawa.

Badania zakończono.

WĄWOLNICA,
woj. lubelskie
Stanowisko 6 "Zgórzyńskie"

patrz
neolit

WENECJA GÓRNA, gm. Żmin
woj. bydgoskie

patrz
wczesne średniowiecze

WIEPRZEC, gm. Zamość
woj. zamojskie
Stanowisko 1

Archeologiczny Ośrodek
Badawczo-Konserwatorski
w Lublinie

Badania prowadził mgr Andrzej Kutylowski przy współudziale mgr mgr Leszka Gajewskiego, Andrzeja Urbańskiego, Włodzimierza Zielińskiego i Wandy Kozak-Zychmanowej oraz studentów archeologii UMCS. Finansowało Biuro Dokumentacji Zabytków w Zamościu. Pierwszy sezon badań. Ślady neolitycznego osadnictwa oraz cmentarzysko ciałopalne tzw. kultury łużyckiej z pełnej epoki brązu i /lub/ wczesnej epoki żelaza.

Stanowisko zarejestrowane w 1921 r., zlokalizowane jest na skłonie wzniesienia o wystawie południowej nad doliną rzeki Topornicy, uchodzącej w odległości ok. 8,5 km na północny wschód do rzeki Łabuńki.

W wyniku wieloletniej eksploatacji do celów gospodarczych piasków zniszczona została prawie w całości jego część południowo-zachodnia. Jeszcze przed 1921 r. przy kopaniu piasku przypadkowo odkryto tu ciała-palne groby. Później, przez 60 lat, wybieraniu piasku stale towarzyszyły przypadkowe odkrycia grobów. Uzasadnione jest zatem przypuszczenie, że mamy tu do czynienia z obszernym cmentarzem, liczącym kilkadziesiąt /o ile nie kilkaset/ grobów.

Badania miały charakter ratowniczo-zabezpieczający. W celu rozpoznania układu nawarstwień kulturowych oraz wyjaśnienia zasięgu występowania obiektów zabytkowych w kierunku południowym wykonano przy południowej krawędzi współcześnie eksploatowanej piaskownicy, prawie u podnóża skłonu wzniesienia, podłużny wykop sondażowy o szerokości od 2 do 6 m i długości ok. 15 m. Przekopano przestrzeń ok. 60 m² odkrywając ogółem 28 ciała-palnych grobów, leżących prawdopodobnie na południowo-zachodniej granicy cmentarza. Groby występowały na głębokości od 0,2 do 0,5 m. Przeważały groby popielnicowe. Są to groby w postaci naczyń /garnkowatych, amforowatych czy wazowatych, dzbankowatych i kubkowatych/ ustawianych otworami ku górze, zawierające kawałki spopielonych kości. Jeden z nich przykryty był naczyniem misowatym, ułożonym dnem do góry. Ponadto stwierdzono obecność jednego grobu bezpopielnicowego w postaci płytkiej, owalnej jamy wypełnionej piaskiem przemieszanym z kawałkami spopielonych kości i okruchami węglek drzewnych. Nie udało się określić dokładniej chronologii pochówków. Roboczo odnosimy je do pełnej epoki brązu i /lub/ wczesnej epoki żelaza.

Uzyskano również materiały sugerujące istnienie osadnictwa o zabudowie drewnianej z młodszej epoki kamienia. W części zachodniej wykopu w pasie o długości ok. 9 m i szerokości 1 m odsłonięto dwa rzędy jam, w których niegdyś wkopane były zapewne pale drewniane będące elementem konstrukcji obronnej /palisada/ lub ochronnej /osłona od wiatru/. W pobliżu tej konstrukcji były płytkie zagłębienia oraz pewna ilość ułamków potłuczonych naczyń o wyglądzie neolitycznych wyrobów garncarskich wraz z krzemieniami - głównie odłupkami i odpadkami /m. in. odłupek z przeróbki lub naprawy gładzonego ostrza siekiery z krzemienia wołyńskiego i odłupek z przeróbki lub naprawy sierpa o jednolitym ostrzu z retuszem rynienkowatym, skośnym do osi podłużnej narzędzia/.

W łączności ze wspomnianymi badaniami pozostają poszukiwania powierzchniowe prowadzone w obrębie wsi Wieprzec. Uzupełnieniem obrazu osadnictwa późnej epoki brązu i /lub/ wczesnej epoki żelaza są nowo odkryte ślady /ceramika, polepa, paleniska/ rozległej osady /stanowisko 2/, oddalonej o ok. 600 m na wschód od cmentarzyska na stanowisku 1. Zarejestrowano też ślady /krzemienne ostrze sercowate/ osadnictwa neolitycznego /stanowisko 3/, związane przypuszczalnie z sezonową działalnością ludności tzw. kultury ceramiki sznurowej.

Badania będą kontynuowane.